

Inhoud

- 16** **Van de redactie**
- 17** **Resultaten van onze lezersenquête**
Jenny Vlemmings
- 18** **Trouwen of scheiden tijdens de schuldsanering.
En een vooruitblik op nieuw huwelijksvermogensrecht**
Arnoud Noordam en Ronald Brinkman
- 19** **De digitale toekomst van schuldsaneringen**
Erik Boerma
- 20** **Toepassing van de hardheidsclausule van art. 288 lid 3 Fw**
Berend Engberts
- 21** **Tijdens faillissement teveel ontvangen heffingskorting boedelschuld in
schuldsanering?**
Theo Pouw
- 22** **Nieuws in het kort**
- 23** **Actuele rechtspraak kort**

16 - Van de redactie

Geachte lezer,

In onze laatste redactievergadering hebben we gesproken over de uitkomsten van de enquête onder de lezers van ons blad.

Onze redactiemedewerkster Jenny Vlemmings heeft veel werk verzet in het opzetten, aanbieden en analyseren van deze enquête. In dit nummer vindt u een uitgebreide analyse van de uitkomsten van de enquête van haar hand. De reacties waren in het algemeen erg positief. Een belangrijke uitkomst is o.a. dat de lezers graag zouden zien dat er meer praktijkgerichte artikelen in ons blad worden opgenomen. Graag verwijs ik u naar de bijdrage van Jenny Vlemmings.

Een praktijkgericht onderwerp is het artikel van Arnoud Noordam en notaris Ronald Brinkman over trouwen en scheiden tijdens schuldsanering. Voor de praktijk van bewindvoerders is voorts natuurlijk belangrijk de digitalisering van de rechtspraak en dan vooral de digitalisering van toezicht (KEI). Wij hebben Erik Boerma (Portefeuillehouder Toezicht Programma KEI) bereid gevonden om hierover een bijdrage te schrijven. Dit onderwerp zal waarschijnlijk nog vaker aan bod komen. Te denken valt aan de beveiliging van de systemen nu in het Wsnp-dossier privacy gevoelige informatie kan staan.

Berend Engberts gaat in op de hardheidsclausule van art. 288 lid 3. Daarbij komt de positie van de ex-ondernemer en het arrest van de Hoge Raad 20 november 2015 uitgebreid aan de orde. De ontwikkeling van jurisprudentie gaat ook altijd door. We wijzen u graag op de uitspraak van de Hoge Raad d.d. 10 juni 2016 waarin de positie van de

hypotheekhouder weer om de hoek komt kijken. We hopen hieraan in een volgend nummer uitgebreid aandacht te kunnen besteden.

Theo Pouw behandelt de vraag of een tijdens faillissement teveel ontvangen heffingskorting als boedelschuld in de schuldsanering moet worden aangemerkt. We sluiten deze editie zoals gebruikelijk af met Nieuws in het kort en de Rechtspraakrubriek.

Op het moment dat dit augustusnummer bij u in de bus valt heeft u uw vakantie misschien al achter de rug of leest u het nummer bij uw terugkomst. Wij wensen u in deze roerige tijd in ieder geval een goede zomerperiode toe. Indien u een lezersvraag, opmerking of suggestie heeft, uw reactie aan de redactie wordt zeer op prijs gesteld.

De redactie

stip van de indiening van het verzoekschrift tot toelating tot de schuldsaneringsregeling reeds bestonden en die reden zouden zijn geweest het verzoek af te wijzen overeenkomstig artikel

288, lid 1 onder b Fw. De rechtbank dient dan te bezien in hoeverre het saniet te verwijten valt dat de belastingdienst schade heeft geleden doordat saniet de loonbelastingverklaring foutief heeft ingevuld.

22 - Nieuws in het kort

Aantal toelatingen tot Wsnp daalt verder

Wanneer de instroom in de Wsnp tot en met mei over de afgelopen jaren wordt vergeleken, dan is in 2016 een daling van de instroom zichtbaar (5770 zaken in 2012, 5341 zaken in 2013, 5456 zaken in 2014, 4743 zaken in 2015 en 4150 zaken in 2016). De instroom verschilt per rechtbank. Niet bij alle rechtbanken neemt de instroom af.

Auditsystematiek nieuwe stijl

Sinds januari 2016 worden alle audits bij Wsnp-bewindvoerders uitgevoerd door stafmedewerkers van Bureau Wsnp. Bij alle bewindvoerderorganisaties, waar niet-advocaten werkzaam zijn, heeft inmiddels een audit plaatsgevonden. Sinds juni 2016 is gestart met het uitvoeren van audits bij advocatenkantoren waar Wsnp-bewindvoerders werkzaam zijn. Hier zal een zogenoemde audit-light worden uitgevoerd. Er is een externe trainer ingeschakeld die met alle stafmedewerkers van Bureau Wsnp een aantal audits mee loopt om te bekijken welke verschillen in aanpak er zijn en in hoeverre de vooraf vastgestelde doelen voor de audits worden behaald. Er is een start gemaakt met de terugkoppelverslagen naar de rechtbanken van de audits die sinds januari 2016 zijn uitgevoerd. De verslagen over de afgelopen maanden worden gebundeld en zullen eind juli aan de rechtbanken worden toegestuurd. In augustus worden er geen audits uitgevoerd en met ingang van september 2016 worden de verslagen één keer per maand gebundeld aan de rechtbanken toegestuurd.

Monitor Wsnp – twaalfde meting 2015

De Monitor Wsnp (de meting over 2015) is afgerond. In deze monitor is onderzoek gedaan naar dossiers waar zowel een Wsnp-regime als een beschermingsbewind van toepassing waren. Daarnaast is verdiepend onderzoek uitgevoerd naar twee resultaten die uit de elfde meting van de Monitor Wsnp naar voren kwamen, namelijk naheffingen van de Belastingdienst waar men na einde Wsnp mee wordt geconfronteerd en de BKR-registratie die nog tot 5 jaar na einde Wsnp blijft bestaan. Enkele van de belangrijkste bevindingen (p. 89 e.v. zijn):

- Het aantal actieve bewindvoerders (met één of meer lopende zaken) is sinds 2005 elk jaar gedaald. In 2015 telde Nederland 487 actieve bewindvoerders, 46 minder dan in 2014. De gemiddelde caseload bedroeg op dat moment 75 zaken per actieve bewindvoerder, ongeveer evenveel als in 2014.

Advocaatbewindvoerders behandelden in 2015 gemiddeld 19 zaken per persoon, één minder dan in 2014. Voor de overige bewindvoerders (niet-advocaten) is het aantal gedaald naar 107 zaken per persoon, waar het in 2014 nog 108 zaken betrof. Het aandeel advocaten onder de actieve bewindvoerders nam in 2015 verder af tot 36%. Hun aandeel in Wsnp-zaken bedroeg 9%. Voor de bewindvoerders (zijnde niet-advocaten) was de caseload in 2015 het zwaarst in Amsterdam, Noord-Nederland en Limburg met respectievelijk gemiddeld 192, 123 en 114 zaken per bewindvoerder. In Overijssel behandelden bewindvoerders (zijnde niet-advocaten) gemiddeld 39 zaken per persoon.

– Van alle zaken die tussen 1998 en 2012 zijn gestart, is ruim 73% beëindigd met een schone lei. Verder eindigde bijna 11% van deze zaken in een faillissement en bijna 3% in een akkoord. Het aandeel ‘overige beëindigingen’ bedroeg over de hele periode ruim 13%. In 2015 zijn 13.446 zaken beëindigd, nagenoeg evenveel als in 2014. Bij 11.349 zaken is een schone lei verleend, dat is 5% meer dan in 2014. Wel werden minder akkoorden met schuldeisers getroffen: 181 akkoorden tegen 204 in 2014. Het aantal zaken dat eindigden met een faillissement kwam uit op 281. Het aantal ‘overige beëindigingen’ kwam uit op 1.635.

– Van alle schuldsaneringen die in de periode 2009 tot en met 2015 zijn beëindigd, had ongeveer 10% een looptijd van anderhalf jaar of minder. Schuldsaneringen met een looptijd tussen de 3 en 4 jaar maakten zo’n 64% uit van alle beëindigde zaken. In 2015 is het percentage kortlopende zaken eindigend in een schone lei gestegen tot bijna 40% voor particulieren en bijna 35% voor (ex-)ondernemers. In de jaren daarvoor lagen deze percentages rond de 25%. Dit is mogelijk het gevolg van de door Recofa aangepaste richtlijn in mei 2015.

– Om de verzoekschriftprocedures voor een dwangakkoord of moratorium te bevorderen, is er in 2011 en 2012 geëxperimenteerd met de afgifte van toevoegingen aan bewindvoerders voor deze twee voorzieningen. Eind 2012 werd besloten de afgifte van deze toevoegingen aan bewindvoerders Wsnp op een meer permanente basis te continueren en werd een wettelijke regeling van kracht. In 2015 stonden er 47 bewindvoerders ingeschreven bij de Raad die belast waren met de behandeling van deze toevoegingen. In totaal zijn er dat jaar 633 toevoegingen ten behoeve van de hierboven genoemde procedures afgegeven aan bewindvoerders Wsnp. In 2014 waren dit er 607. Achtendertig bewindvoerders hebben hun werkzaamheden in 2015 gedeclareerd, hetgeen neerkomt op 610 declaraties (tegen 540 in 2014). De gemiddelde kosten per declaratie (het bedrag dat de Raad aan de bewindvoerders betaalt) lagen in 2015 iets hoger dan in 2014 en bedroegen 960,29 euro (+1%).

– Ten behoeve van deze twaalfde meting is onder meer onderzoek gedaan naar de samenloop van Wsnp-bewind en beschermingsbewind. In de afgelopen jaren is het aantal beschermingsbewinden fors toegenomen, terwijl het aantal wettelijke schuldsaneringen juist is afgenomen. Van de in totaal 230 duizend unieke personen in de onderzoekspopulatie, had ruim 5% zowel een beschermingsbewind als een schuldsanering tegelijkertijd lopen. Een deel van de beschermingsbewinden kan worden getypeerd als schuldenbewind. Het percentage schuldenbewinden ligt in 2015 bij personen met samenloop op 72% en bij personen met uitsluitend een beschermingsbewind op 42%.

– Het percentage schone leien voor personen met uitsluitend een schuldsanerings-traject ligt op ruim 78%. Bij personen met samenloop van twee trajecten ligt dit percentage op 77%. Bij deze laatste groep is het aantal nog niet beëindigde schuldsaneringen echter een stuk hoger, waardoor deze percentages kunnen veranderen. In het algemeen kan worden geconcludeerd dat samenloop meerwaarde heeft, zeker bij de groep niet-zelfredzamen. Die meerwaarde is gelegen in een verbeterde informatieverschaffing/communicatie en een beter verloop van het Wsnp-traject. Zowel aan Wsnp-bewind als aan (schulden)beschermingsbewind zijn echter wel maandelijks terugkerende kosten verbonden, waarbij de kosten voor beschermingsbewind in een meerderheid van de gevallen wordt afgewenteld op de bijzondere bijstand. Of beschermingsbewind en dan met name schuldbewind noodzakelijk is en blijft, dient zeer zorgvuldig te worden afgewogen. De vraag is echter of een meer dan marginale rechterlijke controle, gezien de enorme toename aan beschermingsbewinden, haalbaar is.

– Uit de enquête die gehouden werd onder ex-sanieten ten behoeve van de elfde meting van de Monitor Wsnp kwam onder meer naar voren dat ex-sanieten na afloop van de Wsnp toeslagen moeten terugbetalen over de periode dat zij in de Wsnp zaten. Voor terugvorderingen na afloop van de Wsnp is de Leidraad Invordering 2008 van de Belastingdienst ontwikkeld. Wanneer er na afloop van de Wsnp een naheffing van de Belastingdienst komt die de saniet niet is aan te rekenen, dan is artikel 73.2.2 van de Leidraad Invordering 2008 van de Belastingdienst van toepassing. Een (ex-)saniet kan op basis van de Leidraad verzoeken dat de Belastingdienst afziet van het innen van de vordering: een buiteninvorderingstelling. Voorwaarde hiervoor is dat de bewindvoerder de aan de betreffende aanslag of terugvordering voorafgaande voorlopige aanslagen/teruggaven of voorschotten voldoende op juistheid heeft getoetst, en over de resultaten van die toetsing in voorkomend geval tijdig contact heeft opgenomen met de Belastingdienst. Bewindvoerders blijken in de praktijk verschillend om te gaan met toeslagen. Ondanks de ruime bekendheid van de Leidraad onder bewindvoerders, is er behoefte aan een protocol hoe te handelen op dit punt. Deze behoefte aan sturing lijkt voort te komen uit de onduidelijkheid die er zowel in de literatuur als de praktijk bestaat over wat er op het gebied van controle inzake de juistheid van toeslagen van de Wsnp-bewindvoerder verwacht mag worden. Er is vastgesteld dat er sprake lijkt te zijn van een mismatch tussen hetgeen de Leidraad van Wsnp-bewindvoerders verwacht – controle ter afwending van naheffingen – en de wettelijke taken van de bewindvoerder in enge zin. Het verdient daarom aanbeveling dat er door de Belastingdienst en/of Bureau Wsnp eenduidig beleid wordt ontwikkeld in de vorm van een protocol over de gewenste handelwijze van bewindvoerders aangaande toeslagen. Daarnaast is het in het belang van ex-sanieten en het deel van de Wsnp-bewindvoerders dat daar nu nog niet van op de hoogte is, om de bekendheid van de Leidraad te vergroten.

– Uit de enquête die gehouden werd onder ex-sanieten ten behoeve van de elfde meting van de Monitor Wsnp, kwam naar voren dat ex-sanieten problemen ervaren met de notering bij BKR die nog 5 jaar na het verkrijgen van de schone lei blijft bestaan. Veel ex-sanieten gaven aan deze termijn, na drie jaar Wsnp, onaanvaardbaar lang te vinden. Ze gaven aan (ernstig) te worden belemmerd in het hervatten van hun normale leven, met name zij die door andere omstandigheden dan eigen financieel wangedrag in de schulden waren gekomen (bijvoorbeeld (ex)onder-

nemers). Omdat er kennelijk onduidelijkheid bestaat onder de sanieten over deze BKR-notering, is hier aanvullend onderzoek naar verricht.

Medio 2014 is er een samenwerkingsovereenkomst gesloten tussen BKR en Bureau Wsnp die is bedoeld om het informatiebeeld van de kredietverstrekkers te completeren. Deze afspraken zouden ertoe moeten leiden dat schuldenaren die de Wsnp hebben doorlopen, geen of minder last hebben van BKR bij het aangaan van nieuwe leningen. Uit een enquête die ten behoeve van deze monitor is gehouden onder bewindvoerders kan geconcludeerd worden dat het niet verrassend is dat een deel van de (ex-)sanieten niet goed is voorbereid op de gevolgen van de notering bij BKR. Het blijkt dat de informatievoorziening hierover niet voor elke (ex-)saniet beschikbaar is via de bewindvoerder. Dit hangt namelijk af van de bewindvoerder die hem wordt toebedeeld. Voorlichting lijkt noodzakelijk/wenselijk, maar de vraag is bij wie deze verantwoordelijkheid zou moeten liggen. Is het de verantwoordelijkheid van de saniet zelf om actief op zoek te gaan naar informatie? Feitelijk is het niet de wettelijke taak van de Wsnp-bewindvoerder om de (ex-)saniet voor te lichten over de notering bij BKR. Of een bewindvoerder hierin actie onderneemt, is zijn eigen keuze.

Bescherming erfgenamen tegen schulden

Onlangs is de Wet bescherming erfgenamen tegen schulden gepubliceerd (Stbl. 2016, 226). Deze wet regelt in Boek 4 BW een betere bescherming van erfgenamen tegen nalatenschapsschulden. De wijziging strekt o.a. ertoe dat indien de erfgenaam na zuivere aanvaarding wordt geconfronteerd met een onverwachte schuld “die hij niet kende en ook niet behoorde te kennen”, die erfgenaam binnen drie maanden alsnog kan kiezen om beneficiair te aanvaarden of ontheffing van het voldoen van de schuld te vragen. Dit betreft deels codificatie van de in jurisprudentie op grond van de redelijkheid en billijkheid aan erfgenamen verleende bescherming. Naar verwachting zal het wetsvoorstel op 1 september 2016 in werking treden.